

Mellanie Amann, Susanne Beyer, Markus Feldenkirchen, Günther Latsch, Timo Lehmann, Cordula Meyer, Ann-Katrin Müller, Tobias Rapp, Marc Röhrig, Jonas Schaible, Sara Wess

Farliga förbindelser för den nya fredsrörelsen i Tyskland

Ur *Der Spiegel*, 28 februari 2023

Introduktion

Under parollen ”Manifest för fred” samlades lördagen den 25 februari 2023 en stor fredsdemonstration i Berlin. Den krävde förhandlingar och minskade tyska vapenleveranser till Ukraina.

Bakom demonstrationen stod bl a författaren och feministen Alice Schwarzer och den tidigare gruppledaren i förbundsdagen för vänsterpartiet *Die Linke*, Sahra Wagenknecht. Den senare har intagit flera ståndpunkter som är diskutabla utifrån ett vänsterperspektiv och är därför ifrågasatt även i *Die Linke*.¹

Demonstrationen, som ägde rum dagen efter en stor manifestation till stöd för Ukraina, förväntades att även dra till sig grupper från den tyska ytterhögern i synnerhet eftersom Sahra Wagenknecht uttalat att alla var välkomna.

Demonstrationen rapporterades utförligt i svenska massmedia, som även noterade det högerextremistiska inslaget.²

Demonstrationen var kontroversiell på flera sätt, dels därför att den tyska vänstern är splittrad i sin syn på hur man ska förhålla sig till kriget³, dels därför att många är kritiska mot samverkan med högerextremister.

Man tycker ju att den svenska vänsterpressen borde uppmärksamma det högerextremistiska problemet. Men när *Proletären*⁴ och *Internationalen*⁵ rapporterade om demonstrationen, så

¹ I *ETC* i mitten av februari hade Jonas Sjöstedt en artikel om henne: [Wagenknecht kan orsaka skilsmässa i tysk vänster](#). Några utdrag:

”Hon har angripit migrationspolitiken för att den är för generös. Hon har ifrågasatt covidåtgärderna. Hon har dessutom motsatt sig sanktioner mot Ryssland och inte velat ta tydlig ställning för Ukraina. Nu hotar den tyska vänsterns profil Sahra Wagenknecht med att starta nytt parti – och i så fall väntar slitningar med mer moderna vänsterkrafter långt utanför Tysklands gränser...

Det finns ingen som det har stormat så mycket om i *Die Linke* som Sahra Wagenknecht...

I sin ungdom var hon känd som en av den tyska vänsterns mest stridbara dogmatiker organiserad i den kommunistiska plattformen. Hon har angripit den tyska migrationspolitiken för att den är för generös och missgynnar tyska arbetare. Hon har ifrågasatt Tysklands covidpolitik. Under Ukrainakriget har hon motsatt sig sanktioner mot Ryssland och inte velat ta tydlig ställning för Ukraina.

De interna konflikterna har varit Wagenknechts livsluft och det som har gett henne uppmärksamhet. Kritiken mot Sahra Wagenknecht har varit stark i den tyska vänstern, och på senare tid har den vuxit i styrka. Många säger rent ut att hon mest ställer till skada och att det bästa vore om hon lämnade partiet. ...

Konflikten mot Wagenknecht har skärpts betydligt, när hon förespråkar import av billig rysk olja och gas, vill *Die Linke* istället bygga ut förnybar energi. Konflikten gäller hållningen till Ryssland och Ukraina, men också respekten för partidemokratien och migrationspolitiken.”

För mig luktar detta vänsterpopulism.

Se även: [Sahra Wagenknecht: heroine of German left could become ally of far right](#) (*The Guardian*).

² [Berlinare demonstrerar för fredsförhandlingar](#) (*Aftonbladet* 25/2 2023). [Demonstration i Berlin för minskad vapenexport till Ukraina](#) (*Dagens Industri* 25/2 2023) och [Berlinare demonstrerar för fredsförhandlingar](#) (*Sydsvenskan* 25/2 2023)

Det har också rapporterats att det framfördes plakat som bar den högerextremistiska konspirationsrörelsen QAnons symboler.

³ Se t ex: [Vänstern i Tyskland är splittrad när det gäller synen på vapenleveranser till Ukraina](#) (*DN* 23/2 2023)

⁴ [Tusentals demonstrerade för fredsförhandlingar](#) (*Proletären* 1/3 2023)

var den aspekten fullständigt frånvarande. Desto märkligare eftersom båda brukar vara så angelägna om att framhålla att det finns högerextremistiska grupper i Ukraina – uppenbarligen är det inte så viktigt när det gäller Tyskland, där så sent som i december förra året en högerextremistisk gruppering planerade en statskupp,⁶ och där det högerpopulistiska "Alternative für Deutschland" (AfD) haft stora framgångar under det senaste året.⁷

Det är därför på sin plats att ta en närmare titt på den tyska fredsrörelsen. Det sker nedan genom en artikel ur tyska tidningen *Der Spiegel*.

Martin F

Putins krig i Ukraina oroar många i Tyskland. En ny fredsrörelse är på väg att bildas där, men den rör upp spöken ur landets förflutna – och lämnar dörren öppen för extremhögern.

Nej, säger hon, hon är ingen "Putinkramare". Och hon har inget som helst att göra med högeragitatorer. Antje Döhner-Unverricht, 52, ser sig som en av många i Tyskland som längtar efter att kriget i Ukraina ska ta slut, den del av befolkningen som anser att politikerna gör för lite för att åstadkomma det.

Psykologen från Dresden har bestämt sig för att agera: Hon undertecknade det "Manifest för Fred" som tillkommit på initiativ av författaren och feministen Alice Schwarzer och Sahra Wagenknecht, förgrundsfigur inom vänsterpartiet *Die Linke*. "Manifestet" uppmanar Tysklands förbundskansler Olaf Scholz att arbeta för förhandlingar mellan Ryssland och Ukraina. "En kompromiss med Putin innebär inte alls att demokratin kapitulerar", säger Döhner-Unverricht. Hon uttrycker sig lugnt och behärskat.

I sitt arbete kommer hon i kontakt med traumatiserade patienter som "är oerhört oroliga för det krig som pågår och brottas med att hantera det".

"I mitt arbete som psykolog försöker jag se till att vi upprätthåller en dialog med varandra", säger Döhner-Unverricht. "Den dialogen saknas just nu i det politiska landskapet."

Hon är emot vapenleveranser till Ukraina. "Ryssland tänker vinna kriget med alla till buds stående medel", säger hon. "Vi bidrar till eskaleringen, var ska det sluta?"

Nästan varannan i Tyskland delar Döhner-Unverrichts uppfattning. Det tyska samhället har varit kluvet alltsedan Rysslands president Vladimir Putin invaderade Ukraina för ett år sedan. En del är för att förse Ukraina med vapen. Andra motsätter sig det – mer eller mindre kraftfullt – på grund av att de är oroliga för att det kan trappa upp kriget och få det att fortsätta för gott.

⁵ Notisen i *Interationalen* nr 9/ 2023 inte finns tyvärr inte tillgänglig på nätet, så vi återger den här:

Tyska protester mot vapen till Ukraina

Under lördagen samlades tiotusentals människor i Tysklands huvudstad Berlin för att demonstrera mot de tyska vapenleveranserna till Ukraina och för att kräva omedelbara fredsförhandlingar med Ryssland för att få ett slut på kriget. Demonstrationen arrangerades av vänsterpolitikern Sarah Wagenknecht från *Die Linke* och feministen och journalisten Alice Schwarzer, som båda har startat ett upprop för fred som hittills fått över 600 000 underskrifter. Demonstranterna menar att Tysklands beslut att skicka stridsvagnar till Ukraina eskalerar kriget och varnar för risken att det ska leda till en verklig konfrontation mellan Ryssland och Nato. Protesterna får dock kritik från regeringshåll och förbundskansler Olaf Scholz (SPD) har kritiserat fredsuppropet som han menar är orealistiskt.

⁶ [Högerextremister planerade statskupp i Tyskland – 25 gripna](#) (SVT)

⁷ [Ett årtionde av radikalisering på högerkanten](#)

Öppna brev har publicerats, för och emot Tysklands roll i kriget, och båda sidor har prominenta anhängare. Men ”Manifestet” har också fört in en annan dimension i debatten.

Det som sker nu, dvs försöket att skapa en ny fredsrörelse, är något som inte syns till i Tyskland på årtal. Över en halv miljon har undertecknat Schwarzers och Wagenknechts ”Manifest för Fred” och i helgen hölls stora protester runt om i Tyskland till stöd för manifestet. Bara i Berlin var minst 13 000 ute på gatorna.

Högerextremister har agerat slugt för att ta över demonstrationerna. Folk som Antje Döhner-Unverricht, som tar avstånd från den tyska extremhögern i *Alternative für Deutschland* (AfD) och från Putins propaganda, säger till *Der Spiegel* att de inte vill ha något med dem att göra. De säger att de inte känner sig bekväma med att högerextremister delar deras åsikter.

Men frågan är för viktig för att de ska avstå från att agera bara för att extremhögern blandat sig i. Konsekvensen har blivit att det är svårt att bedöma vilka som utgör den stora massan av undertecknarna av manifestet: moderata eller radikala.

I manifestet varnar Wagenknecht och Schwarzer för ”världskrig” och ”kärnvapenkrig” och uppmanar förbundskanslern att ”sätta stopp för ökningen av vapenleveranserna” och i stället verka för ”fredsförhandlingar” mellan Ukraina och Ryssland.

Vad som emellertid saknas i manifestet är en genomtänkt syn på hur förhandlingar ska gå till med någon som Rysslands president, som helt uppenbart inte är intresserad av några förhandlingar.

Wagenknecht och Schwarzer har kritiserats för att deras initiativ inte klart lyckas hålla gränsen mot yttersta högern. En del av den kritiken kommer från Wagenknechts partikamrater i *Die Linke* men också en del av dem som inledningsvis undertecknade manifestet har börjat rygga tillbaka.

Teologen Margot Kässmann, fd ledare för den protestantiska kyrkan i Tyskland, fortsätter att stödja ”manifestet”, men förra veckan meddelade hon att hon inte tänkte delta i demonstrationerna i Berlin till stöd för rörelsen. ”Yttersta högern försöker kidnappa kritiken av vapenleveranserna”, säger Kässmann beklagande. ”Jag bryr mig om vem som är sammankopplade med det.” Kässmann anser att till exempel AfD, vars ledare Tino Chrupalla nyligen delade Wagenknechts och Schwarzers petition på Twitter, företräder ”inhumana ståndpunkter”. ”Jag vill inte bli hopkopplad med dem. Låt dem anordna egna demonstrationer.”

Samtidigt har CDU-politikern Roderich Kiesewetter startat ett alternativ till Schwarzer och Wagenknecht. Där skriver han och andra undertecknare: ”Hundratusentals ukrainska kvinnor och barn i vårt land, vars män, bröder och pappor strider på slagfältet just nu, är chockerade över dessa ideologer som i sitt manifest kräver fred till varje pris.”

Debatten visar att tyskarna drygt 30 år efter Berlinmurens fall fortfarande inte vet vad de vill vara. Det helt igenom militariserade Östtyskland sades vara engagerat för världsfred. Och i Västtyskland fanns en stark fredsrörelse som reaktion på kapprustningen mellan Nato och Warszawapakten.

Så kom kriget i Kosovo på 1990-talet då det Gröna partiet röstade för Tysklands första militära intervention sedan andra världskriget, vilket skakade om pacifistiska övertygelser både i landets östra och västra delar. Den 24 februari 2022 skulle det emellertid stå glasklart att landet aldrig riktigt tagit sig an en rad centrala frågor – landets försvarsförmåga, till exempel, eller hur man skulle handskas med ett alltmer aggressivt Ryssland.

Förbundskanslerns balansakt

Berlin kan inte längre stå vid sidlinjen, trycket är alltför hårt på Tyskland som en av de ledande nationerna i Europa. Och sedan finns skuld känslan för det enorma lidande Nazi-tyskland spred över Östeuropa under andra världskriget.

Hur ska man då agera? Sedan kriget började har förbundskansler Scholz försökt klara balansakten mellan stöd och tvekan, full fart framåt och ställa sig på bromsen. Som om han ville tjäna båda sidor. Han kan rent av ha varit hyfsat framgångsrik därvidlag. Men samtidigt är det en strategi som riskerar att göra alla besvikna.

En opinionsundersökning nyligen för *Der Spiegels* räkning av institutet Civey visade klart på hur splittrade tyskarna är.

- * Hela 63 procent av de tillfrågade anser att den tyska regeringen bör göra mer än hittills för att främja fredsförhandlingar mellan Ukraina och Ryssland.
- * Ändå är tyskarna inte för fred till varje pris. Fyrtiotvå procent säger att målet med förhandlingar ska vara att återställa Ukrainas gränser till vad de var före annekteringen av Krim 2014.
- * Trettiofyra procent anser att Ukraina ska kräva återställande av sina gränser som de var före det ryska angreppet 2022.

När en rad tyska politiker, stödda av en avsevärd del av den allmänna opinionen, i januari började kräva leveranser av tyska stridsvagnar till Ukraina skickade Schwarzer ett e-mail till Wagenknecht, där hon föreslog att de skulle göra en gemensam petition och anordna en demonstration vid Brandenburger Tor i Berlin. Till att börja med fick de 69 namn med sig, bl a en del kända namn som Kässmann, Peter Gauweiler, en framträdande politiker inom högerpartiet CSU, EU-kommissionens f d vice ordförande Günter Verheugen, skådespelerskan Katharina Thalbach och musikern Reinhard Mey.

Visste Schwarzer och de övriga egentligen vilka de skulle få med sig i boet tillsammans med Wagenknecht? I många år har Wagenknecht kritiserats för en påstådd benägenhet att acceptera stöd från extremhögern och att hon medvetet vänder sig till det klientelet. Hon anses vara ett ledande namn inom "Querfront", en lös allians mellan vänster- och högerextremism.

Ingen "ideologi-test"

Strax efter att initiativet tagits var Wagenknechts make Oskar Lafontaine, tidigare ett stort politiskt namn i Tyskland – bl a som finansminister i en socialdemokratisk regering – en av dem som gav näring åt sådana misstankar. Han gav en intervju till Milena Preradovic, f d nyhetspresentatör på tv-kanalen RTL men som nu har en YouTube-kanal som blivit oerhört populär bland konspirationsteoretiker och yttersta högern. Hon frågade Lafontaine om det var möjligt för AfD-politiker och högerväljare att delta i demonstrationen. Han underströk då att det inte skulle bli någon "ideologi-test" av dem som ville gå med.

Wagenknecht har länge haft kontakter med "Querdenker", en protesterörelse som kraftfullt motsatte sig åtgärder mot coronaviruset och som heller inte drar sig för konspirationsteorier eller annat som marginalen på högerkanten står för.

Under Ukraina-krisen 2014 undertecknade hon en appell från vad som kallades "Vinterfreds-initiativet". Bland dem som återfanns i demonstrationerna då var den tyske konspirationsteoretikern Ken Jepsen och välkända nynazister. Då var Wagenknecht fortfarande ledare för *Die Linke*. Efter omfattande protester i hennes eget parti inställde Wagenknecht sin medverkan i en av demonstrationerna.

Nu står åter frågan om Wagenknechts farliga förbindelser i centrum. Faktum är att samma aktörer som återfanns under ”Fredsvintern” 2014 nu dyker upp igen bakom Wagenknecht. Däribland Jürgen Elsässer, chefredaktör för extremhögerens tidskrift *Kompakt*, som propagerade för deltagande i Wagenknechts demonstration. Wagenknecht och Elsässer har känt varandra länge. 1996, då Elsässer fortfarande tillhörde vänsterkretsarna, skrev de båda en bok tillsammans.

När Elsässer förra veckan deltog i en politisk komeditillställning i samband med karnevalen i en stad i delstaten Thüringen i östra Tyskland hade en del av deltagarna målat flaggor från tyska riket – som blivit en symbol för extremhögeren – på kinderna. Elsässer ropade till folkmassan att en ny Quedenker-front bildats, en som samlade alla från Björn Höcke, på yttersta högerkanten inom AfD, till en förgrundsfigur inom vänstern som Wagenknecht. ”De krafterna måste gå samman och skapa motstånd”, dundrade Elsässer. ”Ett enat folk kan aldrig besegras.” Han uppmanade alla att gå med i helgens demonstrationer i Berlin och förklarade vänskap med Ryssland vara möjligt. ”Vi är den sort som förstår Putin”, ropade Elsässer och fick lokalen att svara med rop om ”*druzjba*”, ryska för ”vänskap”.

Bland de nära anhängarna till Wagenknecht återfinns Diether Dehm, musikproducent och f d parlamentsledamot för *Die Linke* och som öppet betecknar sig som ”konspirationsteoretiker”. I staden Aachen längst i väster gick Andrej Hunko, parlamentsledamot och lojal mot Wagenknecht, för några veckor sedan med i gatuprotester tillsammans med politiker från AfD.

Wagenknecht har sina ”fans” inom AfD

AfD:s nationella ledning gläder sig speciellt åt Wagenknechts insatser. Internt gör medlemmar av extremhögeren bedömningen att den demonstration Wagenknecht och Schwarzer tagit initiativ till kan bli till enorm nytta för AfD, eftersom vänstern alltmer distanserat sig från Wagenknecht och att alla som delar hennes åsikter inte har mycket annat val än att rösta på AfD. Dessutom har AfD länge ansett sig vara bäst på gatuprotester. AfD har inget emot att göra gemensam sak med yttersta vänstern i en rad frågor. Tvärtom välkomnar partiets medlemmar allt som kan göra dem starkare.

Och Wagenknecht har i själva verket alltid haft en mängd fans inom AfD:s bastioner i landets östra delar. En distriktsorganisation i delstaten Sachsen-Anhalt använde sig till och med av henne på en affisch 2021, en händelse som fick Wagenknecht att stämma dem. En del på hög nivå inom AfD har börjat inse riskerna med att bli alltför nära sammankopplade med Wagenknecht. Personer som Saha Wagenknecht är ”rivaler till AfD” skrev ledaren för partidistriktet i delstaten Sachsen-Anhalt nyligen i ett e-mail till medlemmarna.

Också om hennes uttalanden ”kan tyckas värda att gillas eller rent av låta som om de kommit från AfD”, skrev han, får man inte kommentera eller dela några kommentarer om dem utan vidare. I varje fall måste det framhållas ”att de uttalandena strider mot vederbörande partis program” och att alla ”som vill se den politiken förverkligad inte har något annat val än att rösta på AfD”.

Samtidigt pågår en hätsk debatt om ”manifestet” inom *Die Linke* – än så länge Wagenknechts politiska hemvist. Partiets verkställande utskott bad nyligen om ett samtal med henne. Men Wagenknecht lämnade frågan öppen om huruvida hon ville se representanter för AfD på lördagens demonstration. Hon sade bara att hon inte tänkte skicka hem dem.

För många inom vänstern är det en del av den egna identiteten att distansera sig från högeren. Framför allt fruktar partidistriktet i delstaterna Thüringen och Sachsen-Anhalt att en lättnad av brandväggen gentemot AfD bara skulle skada den egna saken. Hur ska man då kunna kritisera kristdemokraterna i CDU för att göra gemensam sak med AfD i delstatsparlamentet om deras egna medlemmar demonstrerar offentligt tillsammans med yttersta högeren?

Till sist bestämde sig *Die Linkes* nationella ledning för att inte ställa sig bakom Wagenknechts demonstration. ”Att på det sättet avvisa de hundratusentals som redan undertecknat Manifestet för Fred är rätt och slätt självdestruktivt”, sade Selim Dagdelen, parlamentsledamot för *Die Linke* och lojal mot Wagenknecht. ”En sektledare kan agera så, men inte ett ansvarsfullt vänsterparti”, sade han. Klaus Ernst och Alexander Ulrich, parlamentsledamöter för *Die Linke*, sade att ledningen ”agerat direkt pinsamt”.

Sådana uttalanden följs noggrant inom partiet. Att Wagenknechts läger länge talat om att bilda ett nytt parti gör bara debatten så mycket mer intensiv.

I månader har Wagenknecht duckat för frågor om hon planerar att lämna *Die Linke*. I det fördolda har diskussioner länge förts om möjligheterna att bilda ett nytt parti inför Europavalet nästa år. Det största problemet är den organisatoriska stabiliteten. Wagenknechts tidigare försök att bilda en ny rörelse – ”*Aufstehen*”, Stå upp! – slutade i kaos.

Men ”Manifestet” är inte längre något som bara angår ytterkanterna till höger och vänster. Bortsett från extremister, konspirationsteoretiker och fans till Wagenknecht finns otaliga som delar önskan om snabb fred genom förhandlingar.

”Jag skrev på för att jag ville visa att jag inte höll med politikerna”, säger författaren Sonja Ruf. ”Om en pojke attackerar en annan på skolgården skulle jag aldrig sätta en pistol i händerna på den andra pojken. Det finns ju bara en enda skolgård för allihopa. Det behövs andra lösningar.” Ruf, 55, från Saarbrücken i väst är uttalad pacifist. Hon säger sig välkomna ”alla som är engagerad för fred”.

Ali Demirhan, 57, vill också verka för fred. Han är vice ordförande för företagsnämnden på banken Hamburger Sparkasse och ledare för de Grönas parlamentsgrupp i fullmäktige i staden Geesthacht i nordvästra Schleswig-Holstein. ”Alice Schwarzer och Sahra Wagenknecht är inga förebilder för mig”, säger han. ”Jag skrev inte på bara just på grund av de två. Men ur djupet av mitt hjärta tror jag på budskapet i Manifestet.”. Både Ryssland och Ukraina sätter in alltmer vapen och fler och fler dödas, säger Demirhan. ”Men det kommer inte att bli något slut utan förhandlingar.” Det innebär förstås inte att Ukraina måste kapitulera eller gå med på rysk ockupation av eget territorium. ”Men vi måste också klargöra varför Ryssland känner sig så hotat av Nato.”

Han säger sig vilja se medlemmar av den tyska regeringen, som utrikesminister Annalena Baerbock och förbundskansler Scholz, ta kontakt med länder som Kina, Indien, Brasilien och Turkiet. ”Vi behöver viktiga aktörer med tillgång till båda sidor och som kan medla”, säger han. I motsats till sin partikollega Baerbock tror inte Demirhan att Ukraina kommer att segra. ”Det går inte att vinna mot en kärnvapenmakt.”

Demirhan är en stark anhängare till den klassiska fredsrörelsen i Berlin, som varit särskilt stark i Tyskland på grund av de fador tyskarna orsakade under andra världskriget. Och det Gröna partiets rötter finns ju i den rörelsen. Men idag befinner sig ledningen för de Gröna miltals från den tidens attityder.

För att förstå vad som hänt måste man gå tillbaka till 1990-talet. Kriget i Jugoslavien och folk mordet i Rwanda utlöste en internationell debatt om i vilken utsträckning det internationella samfundet har en förpliktelse att förhindra utrottningskrig.

1999 hade den nya tyska regeringen – den första med ministrar från de Gröna som ingick i en koalition med socialdemokraterna – bara suttit några månader när man fick ta ställning till kriget i Kosovo. Vid en extra partikongress skulle de Gröna bestämma sig för om man skulle ställa sig bakom att låta Tysklands armé, *Bundeswehr*, delta i ett Nato-uppdrag. ”Jag tror på två principer”, sade Joschka Fischer, utrikesminister i den nya regeringen, på kongressen.

”Aldrig mera krig, aldrig mera Auschwitz. Aldrig mera folk mord och aldrig mera fascism.” Strax dessförinnan hade fått en salva paintball i ansiktet för sitt stöd till Natos agerande. Men till sist gick de Gröna med på att *Bundeswehr* skulle sättas in.

Fischer motiverade sitt ställningstagande med exempel ur tysk historia. Målet, sade han, kan inte vara fred till varje pris. Om folk mord ska kunna förhindras måste man vara redo att sätta in militären.

Winfried Nachtwei, politiker för de Gröna, röstade också för Fischers kurs den gången, trots att han alltid sett sig som en fredspolitiker. Men studier av tyska grymheter i det forna Sovjetunionen och en resa till Sarajevo 1996 med en delegation fick honom att ändra sig. ”Det var då jag förstod att det var oundvikligt att vapenmakt kan vara nödvändigt och legitimt för att skydda befolkningar”, säger han.

Nachtwei, 76, har nyligen färdigställt en artikel om tyska grymheter i Ukraina från 1941. ”Det finns också en önskan om att aldrig mer stå försvarslös. Det är också en lärdom av tysk utrotningsmani och andra världskriget. Och det är något som många som utropar sig till pacifister bortser från.”

Jo, även han delar önskan om att få stopp på dödandet. Men sedan följer han upp med en lista över sina invändningar. Nonchalans mot historien, brist på empati, banalisering av angreppet och förvrängning av fakta. Han anklagar Schwarzers och Wagenknechts anhängare för ”eftergifter mitt under ett angreppskrig”.

”Inte hamna i hjälplöshet”

Unga medlemmar av det Gröna partiet har i stort sett liknande syn på situationen. ”Jag kan fullt ut förstå de emotionella reaktionerna. Alla vill ha fred”, säger Jamila Schäfer, 29-årig parlamentsledamot. ”Men en del blandar samman det pacifistiska målet och pacifistiska metoder.” Även Schäfer betraktar sig som pacifist. ”Men jag tänker inte låta mig hamna i hjälplöshet så fort som någon angripare börjar ett krig.”

En annan pelare inom den gamla fredsrörelsen i Västtyskland, protestantiska kyrkan, har däremot i stort förblivit sina gamla reflexer trogen. Teologen Kässmann meddelar att hon för närvarande upplever att det råder ”en stor, djup rädsla för krig” i hennes församlingar. ”Många kan inte sova”. Hon är kritisk till att för många handlar debatten främst om vapen. ”Det enda som betyder något för mig är: hur ska vi så fort som möjligt få till stånd ett eldupphör? Och är mer våld enda sättet att nå det målet?”

Tillsammans med Tyska fredsföreningen – Enade krigsmotståndare (DFG-VK) och mer än 15 andra fredsgrupper manade Kässmann till demonstrationer i över 20 städer i helgen. Protesterna under paroller som ”Stoppa dödandet i Ukraina – Till stöd för eldupphör och förhandlingar” liknade ett ”Vem är Vem” över fredsrörelsen. Men det är osäkert om fredsveteranerna kommer att klara av att bygga på gamla framgångar.

Protesterna då riktade sig mot den planerade utplaceringen av amerikanska medeldistansrobotar i Europa. Kritikerna fruktade att sådana vapen skulle göra ett kärnvapenkrig i Europa mer troligt. I oktober 1981 förvandlades en demonstration i Bonn med 300 000 deltagare till en stor tillställning med internationella celebriteter som Harry Belafonte och Coretta Scott King, medborgarrättskämpen Martin Luther Kings änka. Andra på plats var politiker från socialdemokraterna som Erhard Eppler och Oskar Lafontaine, som då var motståndare till dåvarande förbundskanslern Helmut Schmidt, som var för utplacering av robotar i Europa.

Förbundskanslern idag lämpar sig inte lika bra som motståndare och måltavla för rörelsen. Till skillnad från sin förebild Helmut Schmidt är han mer passiv. Men Scholz är heller inte någon symbol för fredsrörelsens förhoppningar. Sakta men säkert har hans regering öppnat för

ökade leveranser av tung utrustning. Hjälmars följdes av raketdrivna granater, sedan haubitsar, luftvärnsroboten Gepard, raketsystem och, slutligen, löftet om pansarfordon för infanteriet och stora stridsvagnar.

Scholz lämnade också ett tydligt budskap till undertecknarna av "Manifestet". "Jag håller inte med om åsikterna bakom denna appell" sade förbundskanslern till talk show-värden Maybritt Illner i torsdags. Men han lovade samtidigt tyskarna: "Det jag verkligen vill är att göra rätt sak denna gång. Jag är besluten att inte rusa iväg, undvika missriktade och förhastade beslut, att avhålla mig från saker som alla kommer att ångra efteråt. Jag är främst ute efter att se till att vårt land kan ta sig igenom denna svåra tid."

Scholz talar gärna om att det inte finns något manus skrivet för detta krig. Återstår att se om förbundskanslern kan behålla orienteringen i denna upphetsade stämning med alla petitioner och demonstrationer..

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

Gerd Wiegel. [AfD: Ett årtionde av radikalisering på högerkanten](#) (februari 2023)

Christian Zeller & Federico Fuentes, [Ukrainas motstånd har tvingat Tyskland att ändra sin Rysslandspolitik](#) (februari 2023)